

17.8.2010

Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnan KANE:n lausunto ihmisoikeusinstituutiotyöryhmän mietinnöstä kansallisen ihmisoikeusinstituution perustamisesta

Perusoikeudet kuten sananvapaus, vaali- ja osallistumisoikeudet sekä kokoontumis- ja yhdistymisvapaus luovat edellytykset demokraattisen kansalaisyhteiskunnan toiminnalle. Kansallinen ihmisoikeusinstituutio edistäisi KANE:n näkemyksen mukaan useita kansalaisyhteiskunnan näkökulmasta tärkeitä perus- ja ihmisoikeuksiin liittyviä kysymyksiä. Siksi KANE suhtautuu myönteisesti kansallisen ihmisoikeusinstituution perustamiseen.

Ihmisoikeudet liittyvät läheisesti demokratiaan. Kansalaisille taatut poliittiset perusoikeudet ovat demokratian keskeinen edellytys. Ulkoministeriössä toimiva ihmisoikeus- ja demokratiasuurlähettiläs yhdistää toimenkuvassaan nämä kaksi näkökulmaa onnistuneesti. Olisikin syytä pohtia, voisiko myös ihmisoikeusinstituution tehtävänantoa laajentaa demokratianäkökulmaa vahvistamalla.

Yksi oikeusministeriön demokrationpolitiikan valmistelun keskeisiä havaintoja on ollut tarve demokrationtutkimuksen vahvistamiseen. Kansalaisyhteiskuntaa koskeva tietopohja on Suomessa ohut, minkä vuoksi demokration vahvistamiseen ja kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytysten turvaamiseen tähtäävää kehitystyötä joudutaan tekemään ilman riittävää, pitkäjänteistä tutkimustietoa. Demokrationtutkimuksen ja kansalaisyhteiskunnan tutkimuksen kehittäminen linkittyvät läheisesti perus- ja ihmisoikeuksia koskevan tietopohjan vahvistamiseen. KANE toivookin, että myös ihmisoikeusinstituutio pyrkii omalta osaltaan edistämään kansalaisyhteiskuntaa koskevaa tutkimusta.

Myös perus- ja ihmisoikeuskasvatus kytkeytyy läheisesti demokration- ja kansainvälisyyskasvatukseen. Nämä muodostavat yhdessä luontevan kokonaisuuden, jonka roolia perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisten perustutkintojen opetussuunnitelmien perusteissa tulisi arvioida oppilaiden ja opiskelijoiden osallistumaan motivoimisen ja osallistumisessa tarvittavien valmiuksien näkökulmasta. KANE haluaa ilmaista huolensa siitä, että yhteiskunnallisen osallistumisen polarisoituminen yksilön koulutustaustan ja sosioekonomisen aseman mukaan lisää eriarvoisuutta ja edistää joidenkin ryhmien irtaantumista yhteiskunnasta. KANE toivookin kansallisen ihmisoikeusinstituution edistävän ihmisoikeuskasvatuksen ohella myös kansalais- ja demokrationkasvatusta oppilaitoksissa.

Järjestöt ovat yleisesti kokeneet, että niiden mahdollisuudet suunnata ja kehittää toimintaansa ovat kaventumassa samaan aikaan kun esimerkiksi kilpailuneutraalisuuden käsite on noussut keskeisenä esille järjestöjen asemaan ja toiminnan yleishyödyllisyyteen liittyvässä keskustelussa. KANE on pitänyt tärkeänä sen määrittelemistä, minkälainen asema ja rooli kansalaisyhteiskunnalla ja kansalaisjärjestöillä suomalaisessa yhteiskunnassa nähdään jatkossa olevan.

Erityisesti KANE haluaa kiinnittää huomiota järjestöjen merkittävään rooliin sosiaali- ja terveyspalveluiden tuottajina. Toisin kuin monissa muissa Euroopan maissa, myös useiden harvinaisten sairaus- ja vamma-ryhmien erityisosaamista vaativa hoito on Suomessa järjestöjen vastuulla. KANE toivoo, että kansallinen ihmisoikeusinstituutio pitää esillä myös järjestöjen palvelutoiminnan varassa olevien ihmisten tasa-arvoista palvelujen saatavuutta ja tätä kautta heidän perusoikeuksiensa toteutumista säilyttämällä ja turvaamalla järjestöjen rooli erityisesti kaupallisesti vähämerkityksellisillä palvelualueilla.